

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ  
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ  
Кафедра публічного управління та адміністрування**

**ГОНЧАРОВА МАРГАРИТА ОЛЕКСІВНА**

**«СИСТЕМА АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ»**

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

**АВТОРЕФЕРАТ**

кваліфікаційної роботи за другим рівнем вищої освіти (магістр)

м. Миколаїв - 2021 рік

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність теми дослідження.** Проблема корупції є однією з найактуальніших проблем в Україні та світі. Міжнародні та національні дослідження свідчать про те, що корупція в Україні залишається високою. Корумпованість структур влади і осіб, що займають високі посади, заважає організації та функціонуванню демократичних інститутів держави. Все це призводить до недовіри громадян до влади. Корупція все частіше почала поширюватись в усіх сферах сучасного українського суспільства - від державної служби і правоохоронних органів до освіти, житлово-комунальної сфери, охорони здоров'я. Рівень і масштаб існуючої корупції в Україні сповільнює її економічний розвиток, провокує зниження зацікавленості інших країн у співпраці з Україною, а також погіршує інвестиційний клімат. Корупція є перешкодою для розвитку держави.

Незважаючи на зусилля, що докладаються і вжиті заходи, рівень корупції в Україні практично не знижується. Як доводить практика, корупцію нелегко виявити, складно розслідувати і ще складніше домогтися притягнення до кримінальної відповідальності в суді осіб, підозрюваних у корупційних злочинах. Протидія корупції передбачає комплекс заходів, який включає вдосконалення антикорупційного законодавства, антикорупційну просвіту та пропаганду, створення дієвої системи стимулів антикорупційної поведінки українців. Ліквідація умов для проявів корупції неможлива без створення антикорупційних стандартів поведінки громадян. Громадські організації, засоби масової інформації, вищі навчальні заклади повинні також долучитись до вирішення цієї проблеми.

Таким чином, дослідження сутності корупції, її причин, особливостей функціонування органів протидії та боротьби з корупційними діяннями, є необхідним для розробки рекомендацій щодо вдосконалення методів боротьби з цією проблемою, а також для створення умов, в яких її поява надалі була б неможливою, саме тому дана тема не втрачає своєї актуальності.

**Ступінь розробки проблеми.** Складність та багатоманітність проблеми формування та ефективного функціонування антикорупційних органів України досліджували українські вчені: Г. Буяджи, О. Котенко, В. Криволапчук, А. Мельник, Є. Невмержицький, А. Сафоненко, В. Соловійов, Є. Харина; закордонні вчені Ж.-П Брюн, Г. Вевер, Л. Грей, М. Дюверже, Р. Клітгард, С. Роуз-Аккерман, К. Скот, К. Стівенсон, С. Роуз-Аккерман, К. Фрідріх та інші.

Однак в умовах все більшого поширення проблеми корупції в країні та постійного реформування системи органів по боротьбі з корупцією, постійною зміною законодавства, дослідження окресленої тематики не втрачає своєї актуальності.

**Метою дослідження** є аналіз особливостей, проблем та шляхів вдосконалення діяльності антикорупційних органів України.

Для досягнення мети було визначено наступні **завдання**:

1. проаналізувати джерельну базу дослідження, визначити основні поняття та категорії;
2. проаналізувати законодавчу та нормативно-правову базу дослідження функціонування антикорупційних органів України;
3. розкрити особливості міжнародного досвіду регулювання діяльності антикорупційних органів;
4. розкрити особливості функціонування Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури як основних суб'єктів боротьби з корупцією;
5. розкрити роль Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів у системі антикорупційних органів України;
6. проаналізувати особливість діяльності та здобутки Вищого антикорупційного суду України як інституційної гарантії забезпечення правосуддя у справах про корупційні кримінальні правопорушення;
7. проаналізувати сучасний стан та особливості національної антикорупційної політики;
8. визначити проблеми та суперечності реалізації національної антикорупційної політики державними антикорупційними органами;
9. запропонувати шляхи вдосконалення діяльності органів влади у сфері реалізації національної антикорупційної політики.

*Об'єктом дослідження* є система антикорупційних органів України.

*Предметом дослідження* є особливості, проблеми та шляхи вдосконалення діяльності антикорупційних органів України.

**Методи дослідження.** У процесі дослідження були використані загальнонаукові методи, які дали змогу ґрунтовно дослідити теоретичні та практичні аспекти функціонування системи антикорупційних органів України.

Зокрема, було використано наступні методи: метод узагальнення використано для підбиття підсумків роботи та складання висновків стосовно дослідження основних понять, окремих особливостей функціонування антикорупційних органів України. Метод порівняння – використано у роботі під час дослідження антикорупційної політики України та інших держав світу, а також для порівняння окремих антикорупційних органів.

Системний метод використано при аналізі системи антикорупційних органів України. Статистичний метод використано для аналізу статистики корупційних діянь в державі та визначення рейтингу України у світовому Індексі сприйняття корупції.

У роботі використовувались такі загальнонаукові методи, як метод аналізу та синтезу, метод індукції та дедукції.

**Наукова новизна одержаних результатів** обумовлена тим, що дане дослідження є спробою комплексного аналізу перспективних напрямків вдосконалення функціонування органів з протидії та боротьби з корупцією та основних проблем і суперечностей з якими вони стикаються; дослідження здобутків закордонного досвіду антикорупційної політики держав, з метою подальшого використання їх досвіду у формуванні ефективної системи заходів боротьби з корупцією в Україні. Зокрема, автором були:

- отримані нові теоретико-правові результати, які розв'язують проблеми запобігання та протидії корупції в Україні;

- досліджено закордонний досвід подолання корупції, а також формування антикорупційних органів;

- визначено проблеми та суперечності реалізації національної антикорупційної політики державними антикорупційними органами та прослідковано ефективність проведених антикорупційних заходів за останні 6 років, визначено позитивні та негативні моменти заходів антикорупційної політики;

- запропоновано необхідні кроки до вдосконалення антикорупційної політики держави, зокрема нові напрями за якими має здійснюватись антикорупційна політика та напрями вдосконалення вже існуючих способів: покарання корупції та повернення викрадених активів; ефективні процедури розслідування та докази корупції з дотриманням основних стандартів захисту прав людини; заходи щодо запобігання та виявлення корупції, у тому числі створення культури неприйняття корупції, максимальна заміна дискреційних методів прийняття рішень процедуральними, а також підвищення транспарентності державного управління; напрями розвитку антикорупційних інститутів, що здатні справедливо застосовувати закон у максимальній незалежності від політичних інститутів та домагатися стримування корупції у довгостроковій перспективі.

**Практичне значення одержаних результатів.** Положення і висновки роботи можуть бути використані для подальшого науково-теоретичного дослідження системи антикорупційних органів України, у навчальному процесі під час навчання фахівців з державного управління, а також для вдосконалення антикорупційного законодавства України.

**Апробація результатів дослідження.** Основні положення та висновки дослідження апробовано у формі доповіді на 24 Всеукраїнській щорічній науково-методичній конференції «Могилянські читання – 2021: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти (м. Миколаїв, 8-12 листопада 2021 р.) на тему: «Напрями вдосконалення системи протидії корупції в Україні на основі аналізу міжнародного досвіду». – С. 96-98.

**Структура роботи** зумовлена її метою та завданнями і складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків та списку використаних джерел (85 найменувань). Загальний обсяг роботи складає 107 сторінок, з яких 97 сторінок основного тексту.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

**У вступі** обґрунтовано актуальність і рівень розробленості обраної теми; визначено мету й основні завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; описано наукову новизну; встановлено практичне значення одержаних результатів магістерської роботи; вказано апробацію результатів дослідження; зазначено про структуру та обсяги роботи.

**У першому розділі** *«Теоретичні засади регулювання діяльності антикорупційних органів України»* окреслено загальні аспекти дослідження антикорупційних органів України.

*У підрозділі 1.1. «Загальнотеоретичні підходи до визначення корупції, корупційних діянь та корупційних відносин»* проаналізовано загальнотеоретичні підходи до визначення корупції, корупційних діянь та корупційних відносин, до якої входить законодавство України, роботи українських та закордонних науковців, які розкривають різні аспекти визначення корупції, корупційних діянь та корупційних відносин. Так, серед науковців, які присвячують свої роботи дослідженню корупції, корупційних діянь та корупційних відносин, можна виокремити роботи С. Ожегова, Філіп II, Платон, Аристотель, Ж.-Ж. Руссо, Ш. Монтеск'є, Дж. Сентурі, М. Дюверже, С. Роуз-Акерман, Є. Невмержицький, В. Криволапчук. В юридичній науці корупція розглядається як правопорушення, злочин державних службовців проти інтересів держави і суспільства. А заходи протидії пов'язані з досконалістю нормативної бази та створенням умов невідворотності покарання за вчинення протиправного діяння. З точки зору міждисциплінарного розмежування, виокремлюють наступні підходи до визначення поняття «корупції»: соціальний, політичний, економічний, юридичний та психологічний. У міжнародному праві склалися два підходи до визначення поняття корупції: шляхом формулювання чіткої дефініції або відсилання до переліку корупційних правопорушень, що підлягають криміналізації. З

точки зору юридичного підходу, а саме законодавчого закріплення поняття «корупції» в Україні, на нашу думку, воно характеризується досить вузьким змістом, який необхідно розширити. Загалом, під корупцією слід розуміти дії службової особи, які вона вчиняє для набуття неправомірної вигоди.

У підрозділі 1.2. «Законодавче та нормативно-правове забезпечення антикорупційної діяльності в Україні» в Україні за останні роки створено унікальну законодавчу базу щодо протидії корупції. Основні нормативно-правові акти у сфері протидії та боротьби з корупцією в Україні можна систематизувати наступним чином: міжнародні нормативно-правові акти та національні нормативно-правові акти, які в свою чергу поділяються на закони (кодіфіковані та некодифіковані) та підзаконні нормативно-правові акти. Але при цьому рівень корупції в Україні все ще залишається на високому рівні. Тому, слід вдосконалювати законодавство та вдосконалювати механізми у сфері протидії корупції. На нашу думку, варто доопрацювати проект Антикорупційної стратегії на 2020-2024 роки та прийняти її з метою визначення подальших цілей і завдань в сфері боротьби з корупцією. А також дослідити міжнародний досвід боротьби з корупцією, шляхом аналізу законодавства та діяльності державних органів щодо попередження та боротьби з корупцією розвинених країн світу, та визначити подальші шляхи вдосконалення національного законодавства та антикорупційної політики України.

У підрозділі 1.3. «Міжнародний досвід реалізації антикорупційної політики та регулювання діяльності антикорупційних органів» проаналізовано класифікацію антикорупційних органів закордонних держав наступним чином: багатоцільові антикорупційні відомства, правоохоронні установи, що спеціалізуються на боротьбі з корупцією та відомства, що відповідають за антикорупційну політику і попередження корупції. З огляду на зазначене, для перспективи зниження рівня корупції в Україні, на нашу думку, доцільними є: детальне дослідження досвіду зарубіжних країн світу у формуванні та функціонуванні антикорупційних органів, удосконалення їхньої законодавчої бази у сфері протидії корупції та збільшення кримінальної відповідальності за корупційні діяння; розповсюдження ідей засудження корупції серед громадян; забезпечення конфіденційності та захисту громадян, які заявили про корупційні діяння; підвищення гласності та відкритості дій чиновників тощо.

У другому розділі «Аналіз механізмів функціонування антикорупційних органів України» було здійснено аналіз механізмів функціонування антикорупційних органів України, а саме функціонування Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів у

системі антикорупційних органів України, функціонування Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, функціонування Національного антикорупційного бюро України, а також функціонування Вищого антикорупційного суду України як інституційної гарантії забезпечення правосуддя у справах про корупційні кримінальні правопорушення.

У підрозділі 2.1. *«Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України та Спеціалізована антикорупційна прокуратура як основні суб'єкти боротьби з корупцією»* було визначено, що відповідно до Закону 2014 року *«Про запобігання корупції»* та з розвитком його положень, важливі трансформації відбулися у системі організаційно-структурованих інститутів протидії корупції. Насамперед слід відзначити створення Національного агентства з питань запобігання корупції як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом. Крім того, у форматі реалізації антикорупційного законодавства також були створені: Національне антикорупційне бюро України, як державний правоохоронний орган з широкими силовими повноваженнями та Спеціалізована антикорупційна прокуратура, до основних напрямків діяльності якої належать: нагляд за дотриманням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності попереднього розслідування Національним антикорупційним бюро України; участь у розгляді судами клопотань детективів та прокурорів у ході досудового розслідування; участь у судовому розгляді кримінальних проваджень, що розслідуються детективами Національного антикорупційного бюро України тощо.

У підрозділі 2.2. *«Роль Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів у системі антикорупційних органів України»* з'ясовано що створення Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами закріплює на законодавчому рівні інституційний механізм розшуку активів, які підлягають арешту, їх повернення та управління, а також забезпечує невідворотність покарання за кримінальні корупційні злочини – позбавляє можливості отримувати дохід від злочинно набутих активів. Також створення Національного агентства стало наслідком виконання низки міжнародних зобов'язань України перед ЄС та імплементації європейського законодавства у право України. Поява такого органу в Україні відповідає тенденціям розвитку діяльності з розшуку та управління активами та є логічним продовженням практики створення аналогічних інституцій в Європі.

*У підрозділі 2.3. «Вищий антикорупційний суд України як інституційна гарантія забезпечення правосуддя у справах про корупційні кримінальні правопорушення»* встановлено що Вищий антикорупційний суд є постійно діючим вищим спеціалізованим судом у системі судоустрою України. Правовою основою функціонування Вищого антикорупційного суду України є Конституція України, Закон України «Про судоустрій та статус суддів» та Закон України «Про Вищий антикорупційний суд». Антикорупційний суд є інституційною гарантією забезпечення правосуддя у справах про корупційні кримінальні правопорушення. Таким чином, найважливішим критерієм ефективності функціонування будь-якої держави є наявність системи незалежного правосуддя.

**У третьому розділі «Сучасний стан, основні проблеми та шляхи удосконалювання національної антикорупційної політики»** висвітленні сучасний стан та особливості національної антикорупційної політики, проблеми та суперечності реалізації національної антикорупційної політики державними антикорупційними органами, а також їх напрями вдосконалення та перспективи розвитку діяльності органів влади у сфері реалізації національної антикорупційної політики.

*У підрозділі 3.1. «Сучасний стан та особливості національної антикорупційної політики»* корупція охоплює всі сфери суспільного життя громадян, починаючи з державних органів влади, які мали б притримуватися закону, принципу верховенства права, та не мати на меті отримання неправомірної вигоди, закінчуючи закладами охорони здоров'я. Корупція в Україні, порушуючи всі основні принципи конституційного ладу, набула системного характеру, а отже, потребує адекватних системних заходів протидії. Антикорупційна стратегія може бути успішною лише за умови, якщо буде науково обґрунтованою, перспективно продуманою та всеосяжною, якщо на цьому напрямі буде сконцентрована увага не лише влади, а й усіх інтелектуальних, організаційних та моральних ресурсів суспільства. Попри наявність проекту Закону «Про засади державної антикорупційної політики на 2020-2024 роки» нову антикорупційну стратегію так і не було ухвалено. Це значною мірою призвело до розбалансованої та малоефективної антикорупційної діяльності публічних інституцій.

*У підрозділі 3.2. «Проблеми та суперечності реалізації національної антикорупційної політики державними антикорупційними органами»* було з'ясовано, що початок антикорупційної реформи в Україні датується кінцем 2014 року, коли було прийнято низку антикорупційних законів, а також закріплено як основний напрям для подолання політичної кризи – національну антикорупційну політику. З 2014 року показник України в Індексі сприйняття корупції (CPI) піднявся на 7 балів (з 26 в 2014 році



і до 33 в 2020 році). Такі результати пояснюються, передусім, запуском антикорупційних органів, зокрема Національного агентства з питань корупції України, Національного антикорупційного бюро України, Вищого антикорупційного суду України тощо. Позитивними моментами в антикорупційній політиці також були: активна участь громадськості в антикорупційній політиці; запровадження системи ProZorro; оновлення реєстру електронних декларацій; повернення відповідальності за незаконне збагачення; посилення захисту викривачів осіб, що вчинили корупційні діяння; надання права Національному антикорупційному бюро України здійснювати негласні слідчі дії самостійно та інші. Проте, на нашу думку, Україна змогла б піднятися в списку країн по рівню корупції вище, якби не такі фактори: неприйняття Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки; небажання влади до подолання корупції, а і створення перешкод, серед яких, спроби затягувати запуск антикорупційного суду, створення законодавчих обмежень, обмеження до запровадження незалежності антикорупційних органів, втручання влади в розслідування корупційних правопорушень, тиск на судову гілку влади. Отже, сучасний стан антикорупційної політики України свідчить про необхідність подальшого запровадження ефективних механізмів боротьби з корупційними діяннями. Особливо слід звернути увагу на тиск з боку представників державної влади, які чинять опір впровадженню засобів подолання корупції.

*У підрозділі 3.3. «Напрями вдосконалення та перспективи розвитку діяльності органів влади у сфері реалізації національної антикорупційної політики»* проаналізувавши положення Конвенції ООН проти корупції та інших нормативних актів щодо боротьби з корупцією, а також сучасні теоретичні та практичні підходи до боротьби з корупцією, що розроблені провідними світовими експертами та вченими в цій галузі, можна виділити такі напрямки, за якими можна вдосконалити систему протидії та боротьби з корупцією:

- покарання корупції та повернення викрадених активів;
- ефективні процедури розслідування та докази корупції з дотриманням основних стандартів прав людини;
- заходи щодо запобігання та виявлення корупції, у тому числі створення культури неприйняття корупції, максимальна заміна дискреційних методів прийняття рішень процедуральними, а також підвищення траспарентності державного управління;
- чесні та непідкупні антикорупційні інститути, здатні справедливо застосовувати закон у максимальній незалежності від політичних інститутів та домагатися стримування корупції у довгостроковій перспективі.

## **ВИСНОВКИ**

Відповідно до визначених у кваліфікаційній роботі мети і завдань отримані результати, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання щодо аналізу особливостей, проблем та шляхів вдосконалення діяльності антикорупційних органів України. В узагальненому вигляді вони зводяться до наступних теоретичних і практичних висновків:

1. З точки зору міждисциплінарного розмежування, виокремлюють наступні підходи до визначення поняття «корупції»: соціальний, політичний, економічний, юридичний та психологічний. У міжнародному праві склалися два підходи до визначення поняття корупції: шляхом формулювання чіткої дефініції або відсилання до переліку корупційних правопорушень, що підлягають криміналізації. З точки зору юридичного підходу, а саме законодавчого закріплення поняття «корупції» в Україні, на нашу думку, воно характеризується досить вузьким змістом, який необхідно розширити. Загалом, під корупцією слід розуміти дії службової особи, які вона вчиняє для набуття неправомірної вигоди.

2. В Україні за останні роки створено унікальну законодавчу базу щодо протидії корупції. Основні нормативно-правові акти у сфері з протидії та боротьби з корупцією в Україні можна систематизувати наступним чином: міжнародні нормативно-правові акти та національні нормативно-правові акти, які в свою чергу поділяються на закони (кодифіковані та некодифіковані) та підзаконні нормативно-правові акти. Але при цьому рівень корупції в Україні все ще залишається на високому рівні. Тому, слід вдосконалювати законодавство та вдосконалювати механізми у сфері протидії корупції. На нашу думку, варто доопрацювати проект Антикорупційної стратегії на 2020-2024 роки та прийняти її з метою визначення подальших цілей і завдань в сфері боротьби з корупцією. А також дослідити міжнародний досвід боротьби з корупцією, шляхом аналізу законодавства та діяльності державних органів щодо попередження та боротьби з корупцією розвинених країн світу, та визначити подальші шляхи вдосконалення національного законодавства та антикорупційної політики України.

3. Варто класифікувати антикорупційні органи закордонних держав наступним чином: багатоцільові антикорупційні відомства, правоохоронні установи, що спеціалізуються на боротьбі з корупцією та відомства, що відповідають за антикорупційну політику і попередження корупції. З огляду на зазначене, для перспективи зниження рівня корупції в Україні, на нашу думку, доцільними є: детальне дослідження досвіду зарубіжних країн світу у формуванні та функціонуванні антикорупційних органів, удосконалення їхньої законодавчої бази у сфері протидії корупції та збільшення

кримінальної відповідальності за корупційні діяння; розповсюдження ідей засудження корупції серед громадян; забезпечення конфіденційності та захисту громадян, які заявили про корупційні діяння; підвищення гласності та відкритості дій чиновників тощо.

4. Відповідно до Закону 2014 року «Про запобігання корупції» та з розвитком його положень, важливі трансформації відбулися у системі організаційно-структурованих інститутів протидії корупції. Насамперед слід відзначити створення Національного агентства з питань запобігання корупції як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом. Крім того, у форматі реалізації антикорупційного законодавства також були створені: Національне антикорупційне бюро України, як державний правоохоронний орган з широкими силовими повноваженнями та Спеціалізована антикорупційна прокуратура, до основних напрямків діяльності якої належать: нагляд за дотриманням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності попереднього розслідування Національним антикорупційним бюро України; участь у розгляді судами клопотань детективів та прокурорів у ході досудового розслідування; участь у судовому розгляді кримінальних проваджень, що розслідуються детективами Національного антикорупційного бюро України тощо.

5. Створення Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами закріплює на законодавчому рівні інституційний механізм розшуку активів, які підлягають арешту, їх повернення та управління, а також забезпечує невідворотність покарання за кримінальні корупційні злочини – позбавляє можливості отримувати дохід від злочинно набутих активів. Також створення Національного агентства стало наслідком виконання низки міжнародних зобов'язань України перед ЄС та імплементації європейського законодавства у право України. Поява такого органу в Україні відповідає тенденціям розвитку діяльності з розшуку та управління активами та є логічним продовженням практики створення аналогічних інституцій в Європі.

6. Вищий антикорупційний суд є постійно діючим вищим спеціалізованим судом у системі судоустрою України. Правовою основою функціонування Вищого антикорупційного суду України є Конституція України, Закон України «Про судоустрій та статус суддів» та Закон України «Про Вищий антикорупційний суд». Антикорупційний суд є інституційною гарантією забезпечення правосуддя у справах про корупційні кримінальні правопорушення. Таким чином, найважливішим критерієм ефективності функціонування будь-якої держави є наявність системи незалежного правосуддя.

7. Корупція охоплює всі сфери суспільного життя громадян, починаючи з державних органів влади, які мали б притримуватися закону, принципу верховенства права, та не мати на меті отримання неправомірної вигоди, закінчуючи закладами охорони здоров'я. Корупція в Україні, порушуючи всі основні принципи конституційного ладу, набула системного характеру, а отже, потребує адекватних системних заходів протидії. Антикорупційна стратегія може бути успішною лише за умови, якщо буде науково обґрунтованою, перспективно продуманою та всеосяжною, якщо на цьому напрямі буде сконцентрована увага не лише влади, а й усіх інтелектуальних, організаційних та моральних ресурсів суспільства. Попри наявність проекту Закону «Про засади державної антикорупційної політики на 2020-2024 роки» нову антикорупційну стратегію так і не було ухвалено. Це значною мірою призвело до розбалансованої та малоефективної антикорупційної діяльності публічних інституцій.

8. Було з'ясовано, що початок антикорупційної реформи в Україні датується кінцем 2014 року, коли було прийнято низку антикорупційних законів, а також закріплено як основний напрям для подолання політичної кризи – національну антикорупційну політику. З 2014 року показник України в Індексі сприйняття корупції (CPI) піднявся на 7 балів (з 26 в 2014 році і до 33 в 2020 році). Такі результати пояснюються, передусім, запуском антикорупційних органів, зокрема Національного агентства з питань корупції України, Національного антикорупційного бюро України, Вищого антикорупційного суду України тощо. Позитивними моментами в антикорупційній політиці також були: активна участь громадськості в антикорупційній політиці; запровадження системи ProZorro; оновлення реєстру електронних декларацій; повернення відповідальності за незаконне збагачення; посилення захисту викривачів осіб, що вчинили корупційні діяння; надання права Національному антикорупційному бюро України здійснювати негласні слідчі дії самостійно та інші. Проте, на нашу думку, Україна змогла б піднятися в списку країн по рівню корупції вище, якби не такі фактори: неприйняття Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки; небажання влади до подолання корупції, а і створення перешкод, серед яких, спроби затягувати запуск антикорупційного суду, створення законодавчих обмежень, обмеження до запровадження незалежності антикорупційних органів, втручання влади в розслідування корупційних правопорушень, тиск на судову гілку влади. Отже, сучасний стан антикорупційної політики України свідчить про необхідність подальшого запровадження ефективних механізмів боротьби з корупційними діяннями. Особливо слід звернути увагу на тиск з боку представників державної влади, які чинять опір впровадженню засобів подолання корупції.

9. Проаналізувавши положення Конвенції ООН проти корупції та інших нормативних актів щодо боротьби з корупцією, а також сучасні теоретичні та практичні підходи до боротьби з корупцією, що розроблені провідними світовими експертами та вченими в цій галузі, можна виділити такі напрямки, за якими можна вдосконалити систему протидії та боротьби з корупцією:

- покарання корупції та повернення викрадених активів;
- ефективні процедури розслідування та докази корупції з дотриманням основних стандартів прав людини;
- заходи щодо запобігання та виявлення корупції, у тому числі створення культури неприйняття корупції, максимальна заміна дискреційних методів прийняття рішень процедуральними, а також підвищення траспарентності державного управління;
- чесні та невідкупні антикорупційні інститути, здатні справедливо застосовувати закон у максимальній незалежності від політичних інститутів та домагатися стримування корупції у довгостроковій перспективі.

### **СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ**

Гончарова М.О. Напрями вдосконалення системи протидії корупції в Україні на основі аналізу міжнародного досвіду // Збірник тез доповідей XXIV Всеукраїнській щорічній науково-методичній конференції «Могилянські читання – 2021: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти, м. Миколаїв, 8-12 листопада 2021 року. - С. 96-98.

### **АНОТАЦІЯ**

**Гончарова М.О. Система антикорупційних органів України.- На правах рукопису.**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр». Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2021.

Кваліфікаційну роботу присвячено дослідженню особливостей проблем корупції та системі антикорупційних органів України. У вступі обґрунтовано актуальність і рівень розробленості обраної теми; визначено мету й основні завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; описано наукову новизну; встановлено практичне значення одержаних результатів магістерської роботи; вказано апробацію результатів дослідження; зазначено про структуру та обсяги роботи. На початку роботи окреслено загальні аспекти дослідження антикорупційних органів України. Зокрема, охарактеризовано

загальнотеоретичні підходи до визначення корупції, корупційних діянь та корупційних відносин, законодавче та нормативно-правове забезпечення антикорупційної діяльності в Україні, а також проаналізовано міжнародний досвід реалізації антикорупційної політики та регулювання діяльності антикорупційних органів. Основна частина дослідження присвячена здійсненню аналізу механізмів функціонування антикорупційних органів України, а саме функціонування Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів у системі антикорупційних органів України, функціонування Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, функціонування Національного антикорупційного бюро України, а також функціонування Вищого антикорупційного суду України як інституційної гарантії забезпечення правосуддя у справах про корупційні кримінальні правопорушення. Наприкінці роботи висвітлені сучасний стан та особливості національної антикорупційної політики, проблеми та суперечності реалізації національної антикорупційної політики державними антикорупційними органами, а також їх напрями вдосконалення та перспективи розвитку діяльності органів влади у сфері реалізації національної антикорупційної політики.

*Ключові слова:* корупція, антикорупційна політика, антикорупційні органи.

**Goncharova M.O. The system of anti-corruption bodies of Ukraine. - On the rights of the manuscript.**

Qualification work for the degree of "master." Petro Mohyla Black Sea National University. - Mykolaiv, 2021.

Qualification work is devoted to studying the peculiarities of corruption and the system of the anti-corruption bodies of Ukraine. The introduction substantiates the relevance and level of development of the chosen topic; the purpose and principal tasks, object, subject, and methods of research are determined; described scientific novelty; the practical significance of the obtained results of the master's work is established; approbation of research results is indicated; the structure and scope of work are shown. At the beginning of the work, the general aspects of the research of anti-corruption bodies of Ukraine are outlined. In particular, the available theoretical approaches to the definition of corruption, corruption and corruption, legislative and regulatory support of anti-corruption activities in Ukraine, and international experience in implementing anti-corruption policy and regulating anti-corruption bodies. The central part of the study is devoted to the analysis of mechanisms of anti-corruption bodies of Ukraine, namely the National

Agency of Ukraine for Detection, Investigation, and Management of Assets Obtained from Corruption and Other Crimes in Ukraine's Anti-Corruption Bodies, the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office, the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine. As well as the functioning of the Supreme Anti-Corruption Court of Ukraine as an institutional guarantee of justice in cases of corruption and criminal offenses. At the end of the work, the current state and features of national anti-corruption policy, problems and contradictions of national anti-corruption policy by state anti-corruption bodies, and their areas of improvement and prospects for government activities in implementing national anti-corruption policy.

*Keywords:* corruption, anti-corruption policy, anti-corruption bodies.